

GÖLPAZARI OVASI VE ÇEVRESİNDE COĞRAFİ GÖZLEMLER

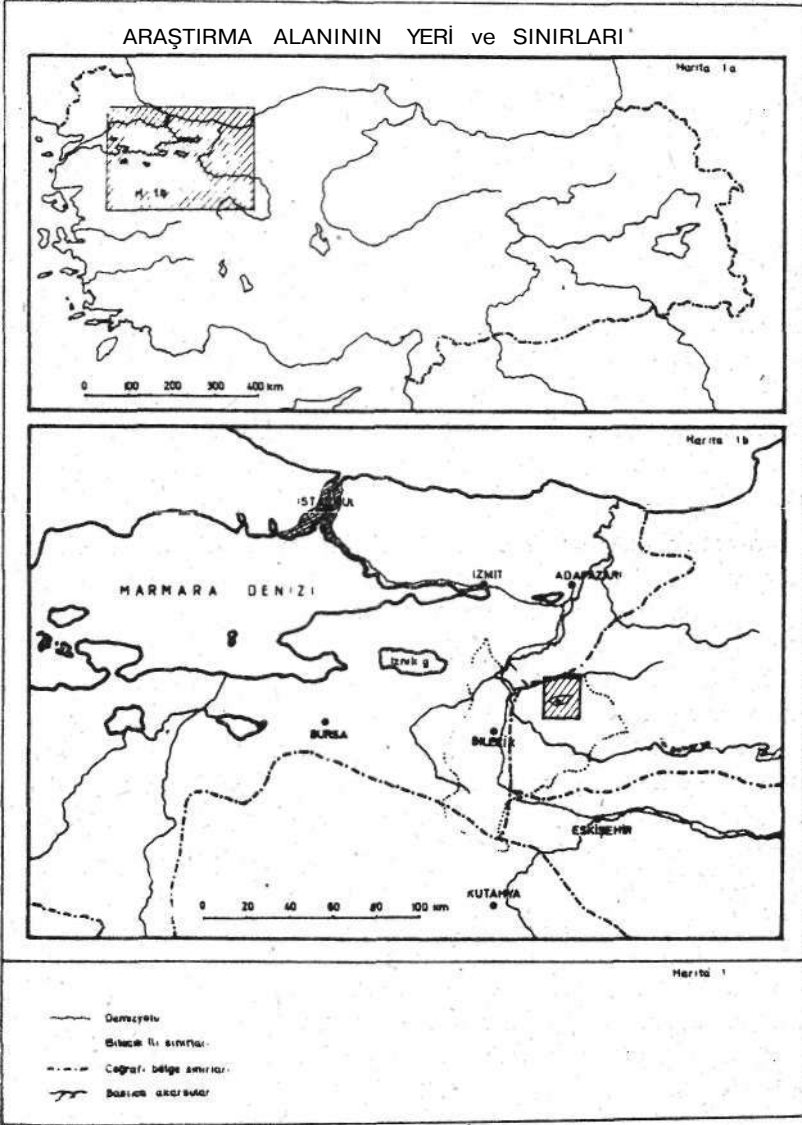
E. Murat ÖZGÜR*

Üzerindeki en büyük yerleşim birimi olan Gölpazarı kasabasından adını alan Gölpazarı Ovası, Bilecik ilinin sınırları içinde kalan 3292 hektar yüzölçümlü bir ovadır. Batı Karadeniz Bölümünün batı ucunda yer alan ova, Adapazarı-Eskişehir demiryolu üzerindeki Vezirhan istasyonunun 28 km., Sakarya nehrinin de aynı doğrultuda 22 km. doğusunda bulunmaktadır. Çevre köylerden gelen yolların toplandığı Gölpazarı Ovası, Bilecik il merkezinin de kuşucuşu 35 km. kuzeydoğusunda yer almaktadır (Harita: 1).

Batıgüneybatı-doğukuzeydoğu doğrultusunda 11 km. uzunluk, en geniş yerinde 4 km. genişlik gösteren ovayı çevreleyen yükseklikler, Köröğlü dağ sırasının Sakarya nehrine doğru alçalarak plato karakteri kazanan devamından başka birşey değildir (Harita: 2). 560 m. yüksekliğindeki bir eşik vasıtasıyla batıdaki Karaağaç Ovasından ayrılan Gölpazarı Ovası'nı, kuzeyden çevreleyen, ortalama yüksekliği 800—850 m. civarında olan saha, Üst Pilsosen aşınım yüzeylerini oluşturmaktadır¹. Üst Kretase kalkerlerinin yaygın olduğu bu yüzey doğuya doğru yükselerek 1050^1100 m. yüksekliğindeki Eosen formasyonlarından oluşan Alıç terselmiş senkline ulaşır (Harita: 3). Bolatlı, Aktaş, Keskin köylerinin yer aldığı bu yüzeyler çoğu yerde akarsular tarafından parçalanmıştır ve yer yer lapyra gibi karstik oluşumlara rastlanmaktadır. Yaz aylarında büyük su sıkıntısı çekilen bu sahada, doğal bitki örtüsünü funda, katranardıcı, fındık, kızılçık ile meşelikler oluşturmaktadır. Doğal bitki örtüsünün tahribiyle açılmış tarım alanlarında tahd, ayçiçeği ve nohut gibi ürünler yetiştirilmektedir. Akarsu boylarında meyve ve sebzelikler bunlara katılmaktadır. Bu kesimlerde verim değerleri ovaya nazaran düşüktür. Ovayı güneyden sınırlandıran Göldağı-Dokuz kütlesi Jura ve Kretase formasyonlarından oluşan 1100—1200 m. yüksekliğe sahip dağlık bir sahadır (Harita: 2). Bu dağlık sahayı ovadan ayıran yamaçlar ovanın uzanışına paralel bir fay yamacına tesadüf eder. Bu fay dikliğini Kurşunlu Köyü güneyindeki yamaçlarda izlemek daha kolaydır

* A.Ü. D.T.C.F. Türkiye Coğrafyası Anabilim Dalında Araştırma Görevlisidir.

1 T. Bilgin (1980) Orta Sakarya Platolarında Yapı, Satırlar ve Drenaj, s. 109—110.



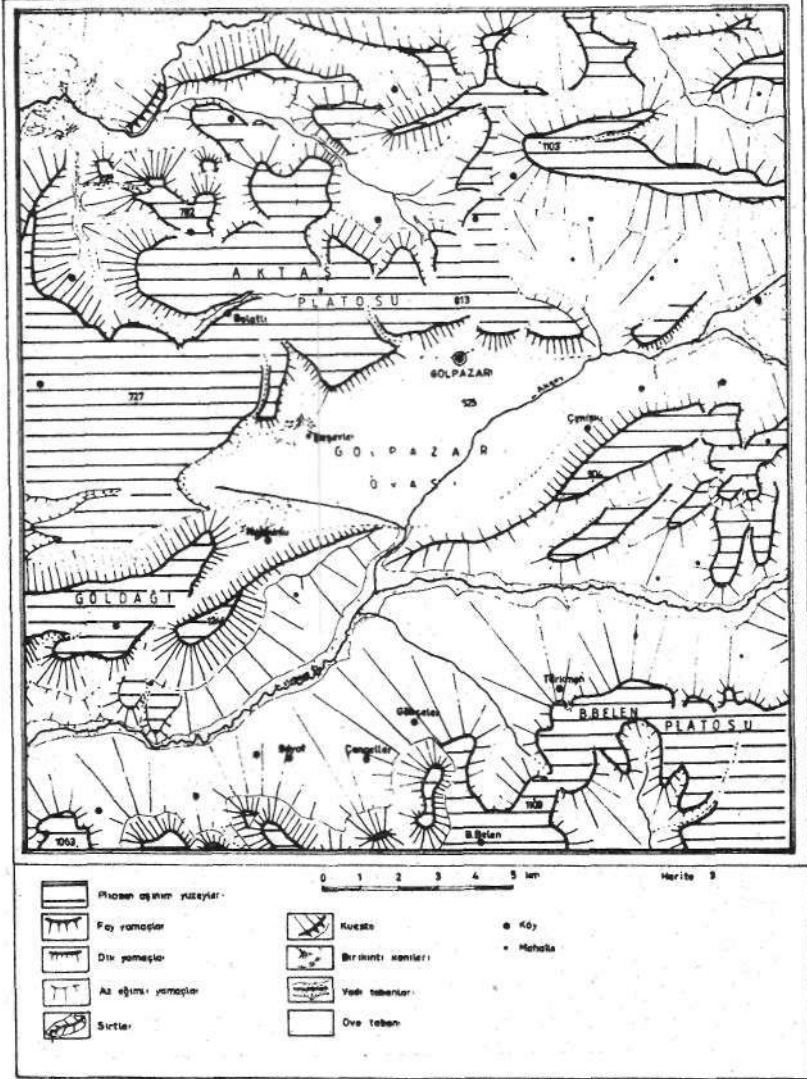
(Harita: 3). Bu bölümde doğal bitki örtüsü ova kuzeyindeki plato sahasından daha gür ve çeşitlidir. Çalılık alanlardan sonra Göldağı'nda yaklaşık 900 m. den itibaren çam türleri ile gürgen dişbudak ağaç türlerine rastlanmaktadır. Böyle bir durumun ortaya çıkmasında hiç şüphesiz bakı ve yükselti şartlarının büyük rolü vardır.

GÖLPAZARI OVASI ve ÇEVRESİNİN TOPOĞRAFYA HARİTASI



Ova güneyindeki bu sahadada yine kuru tarım ürünleri tarım alanlarını işgal eder (Harita: 4). 540 m. eşyükseleli eğriyle sınırlandırılan Gölpaazarı Ovası'nın oluşumu üzerinde de durmak yararlı olacaktır. Bu konuda yapılan jeolojik araştırmaların sonuçlarından faydalandabür. 1942'de yapılan bir araştırmada Gölpaazarı Ovası'nın bir senklinale teka-

GÖLPAZARI OVASI ve ÇEVRESİNİN JEOMORFOLOJİ HARİTASI

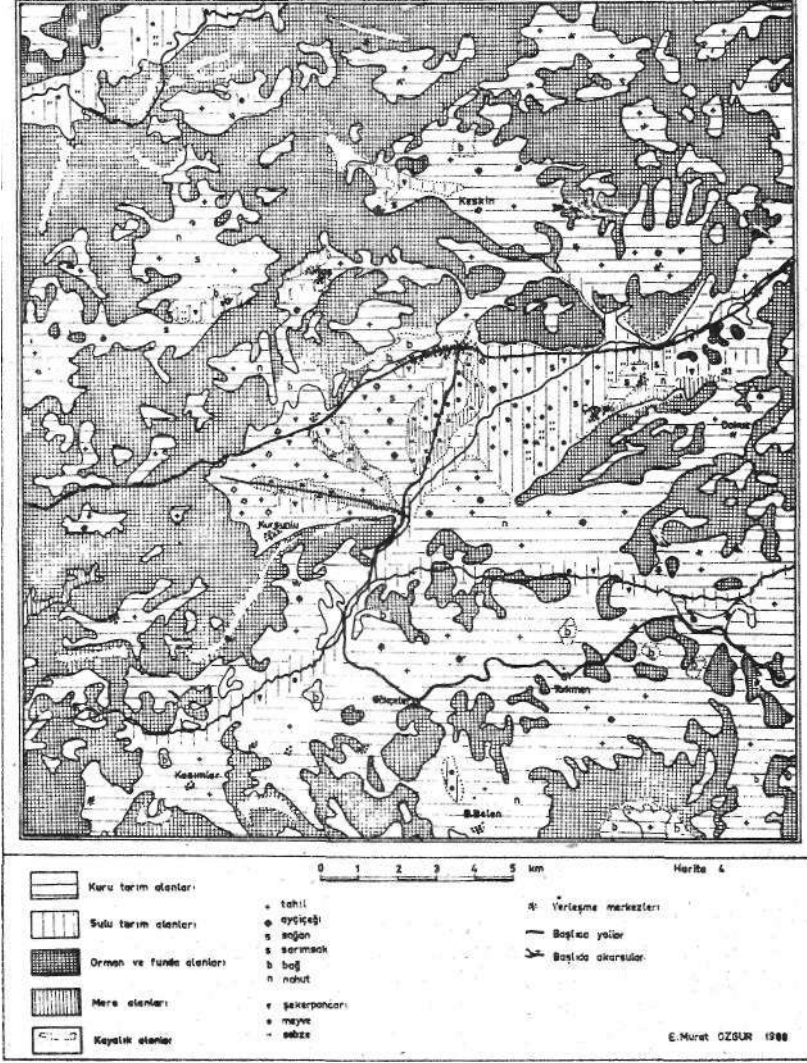


bül ettiği belirtilmektedir². Ürgün ise, bu senklinalin kuzey ve güney kanatlarının kırılmış olduğunu ifade etmektedir³. Topoğrafyaya da yan-

2 Stchepinsky (1942) Kocaeli-Bolu-Bursa-Bilecik-Eskişehir Mıntıkasının Umumi Jeolojisi Hakkında Rapor, MTA RP. No: 1316

3 S. Ürgün (1956) Gölpaazarı-Geyve-Taraklı-Göknük Civarının Jeolojisi, MTA Rp, No: 2711.

GÖLPAZARI OVASI ve ÇEVRESİNİN ARAZİDEN FAYDALANMA HARİTASI



siyan bu fay hatları daha sonra yapılan çalışmalarla doğrulanmıştır.⁴ Ova doğusundaki Doğancılar yakınındaki ılıca da bu fay hattının bir delili olarak gösterilebilir.

4 Gölpazarı Ovası Hidrojeolojik Etüd Raporu 1974.

M. Ardos (1985) Türkiye Ovalarının Jeomorfolojisi II, s. 94.

Batı kesimi 1963 yılına kadar sığ bir göl tarafından işgal edilen ova, yakın bir jeolojik devre kadar kapalı bir havza durumundaydı.⁵ Bu havza, güneyden Sakarya nehrinin bir kolu olan İlmece (Erbis) deresi tarafından geriye aşındırma faaliyeti sonucu kapılarak dış drenaja bağlanmıştır.

Bir çöküntü hendeği karakterindeki Gölpazarı Ovasının, kabaca Gölpazarı kasabası ile Akçay'ın ovayı terk ettiği boğaz arasında çizilecek bir hattın doğusu ile batısı; toprak ve hidrografik özellikler bakımından birbirinden farklılıklar arzeder. Belirlenen bu farklılıklar beşeri ve ekonomik olaylara da yansımaktadır. Ova batısı, yani eskiden göl olan saha, killi unsurların hâkim olduğu, 300 m. ye yaklaşan kalınlıktaki ve yeraltı suyunun bulunmadığı bir alüvyal malzemeden oluşmaktadır. Kumlu, killi ve çakıllı bir yapıya sahip ovasının doğu bölümü yeraltı suyu rezervi bakımından uygun şartlar içermektedir.

Fiziki özelliklerine kısaca değindiğimiz Gölpazarı Ovası, beşeri ve ekonomik bakımdan da değişik özelliklere sahiptir. Ovada yerleşme tarihi oldukça eskilere uzanmaktadır. Arıcaklar Köyü kuzeyindeki bir höyükten elde edilen bilgilere göre Hitit, Frig ve Roma dönemlerinde bu sahada yerleşilmiştir⁶.

Henüz araştırılmamış bir höyük de batıda, Kurşunlu Köyü yakınında bulunmaktadır. Mevcut tarihi kalıntılardan yerleşmenin eski olduğunu anlamakla birlikte, o devirdeki nüfus ekonomik faaliyetler ve benzeri coğrafyayı ilgilendiren hususlar hakkında bir şeyler söylemek pek mümkün değildir.

İstanbul'dan başlayarak Kudüs'te son bulan, M.S. 82 yıllarında yapıldığı inikaslarından anlaşılan Romalılara ait Hacı Yolu da Gölpazarı Ovasını katetmektedir⁷. Anadolu'da Türk hakimiyetiyle birlikte yol şebekesinde meydana gelen değişikliklerle bu yol önemini kaybederek kuzeye, Göynük-Nallıhan hattına kaymıştır. Osmanlı Devletinin kuruluş yıllarında Gölpazarı kasabası ordunun konaklama yeri olmuştur⁸.

Bu gün, ana yollardan uzakta kalmış ovanın en büyük yerleşmesi adını, ova batısını bir zamanlar işgal eden göl ile kenarında kurulan bir pazardan alan Gölpazarı'dır. 16. Yüzyılda genel olarak kışlak vazifesini

5 M. Ardos, a.g.e., s. 95.

6 İ.K. Kökten (1951) "Kuzeybatı Anadolu'nun Tarih Öncesi Hakkında Yeni Gözlemler" DTCF Derg. IX, s. 208—209.

7 D. French (1981) Roman Roads and Milestones of Asia Minor

8 Bu dönemden kalan han (Taşhan) ve hamam (Mihalgazi Hamamı) hâlâ ayaktaadır.

gören Göl ovasındaki bu yerleşme merkezi Hüdavendigâr Sancağı'na bağlı bir nahiye idi⁹. 18. Yüzyılda Ertuğrul Sancağı'nın nahiyesi haline, 1926'da Bilecik iline bağlı bir ilçe merkezi konumuna yükselmiştir. 16. Yüzyılda kasabada 125 hane bulunmaktaydı ki, bu da yaklaşık 600-650 kişilik bir insan topluluğundan oluştuğunu göstermektedir. Gölpazan, 1927'de 903 nüfusa sahipti ve kasaba bu günkü Orta mahalle ile İsmet Paşa mahallelerinden (Aşağı ve Yukarı Mahalle) oluşmaktaydı. Sadece 1940 nüfusu bir önceki sayıma göre % 11.5 oranında düşmüş Gölpazarı'nın nüfusu 1985 sayımında 5989 olarak belirlenmiştir¹⁰. Kasaba, özellikle çevre köylerden nüfus aldığı gibi, aynı zamanda istanbul başta olmak üzere, Eskişehir ve Bursa'ya da nüfus göndermektedir. Batıya doğru Vezirhan yolu boyunca gelişme gösteren Gölpazan, idarî bir merkez olmanın yanısıra, ticaret ve kısmen sanayi faaliyetleriyle de çevresinin ekonomik merkezi olma özelliğini de korur. Gölpazan bir atarım kasabası hüviyeti taşımaktadır.

Ovada Gölpazan'nın dışında 3 köy, 1 mahalle, 1 de dam denen periyodik yerleşme bulunmaktadır (Harita: 5). Gölpazan Ovası'nı güneydoğusunda fay yamacı üzerinde kurulmuş 189 nüfuslu (1985 sayımına göre) Çımışkı Köyü, nüfusunun bir bölümünü 4 km. uzağındaki kasabaya kaptırmıştır. Tarım alanları Çımışkı Köyü sınırları içinde kalan, ancak Gölpazarı'nda oturan Çımışkılar hem ticaret yapmakta, hem de gidip gelmek suretiyle tarım alanlarını işlemektedirler. Bu köydeki meskenlerde en önemli ekonomik faaliyet olan meyveciliğin etkileri görülür. Hemen her evde bahçelerden toplanan meyvelerin depolandığı bir bölüm bulunmaktadır.

Çımışkı'nın 1.5 km. doğusunda bulunan Arıcaklar Köyü yüzyıl başında ovaya gelen yörükler tarafından bu günkü yerinde kurulmuştur. 1965'ten sonra nüfusunun bir bölümü Gölpazan, Eskişehir, istanbul ve F. Almanya'ya göç etmiştir.

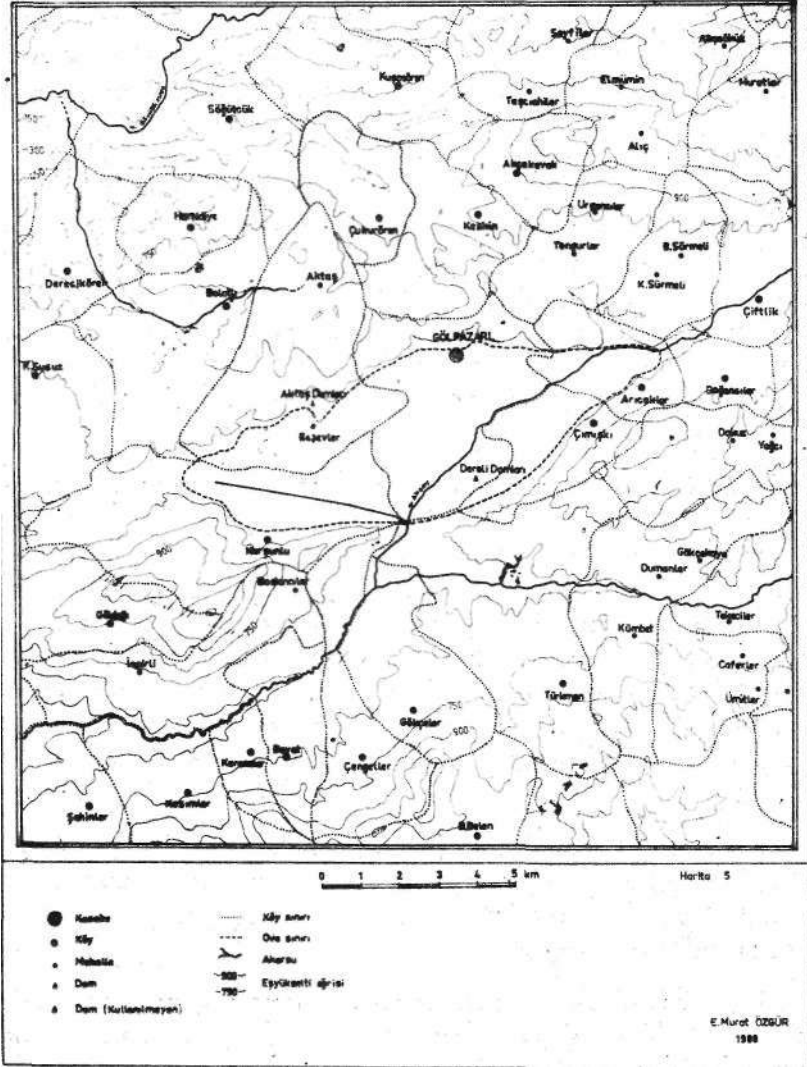
1926 yılına kadar Göladağı köyünde yaşayan gayrimüslim halkın böceklik olarak kullandığı Kurşunlu Köyü, bu tarihten sonra Yugoslavya ve Bulgaristan'dan gelen göçmen ailelerinin yerleştirilmesiyle devamlı bir yerleşme alanına dönüşmüştür¹¹. Düzenli sokakları ve yüksek duvarlı avlular içindeki tipik konutları ile Kurşunlu, Gölpazan ilçesinin en kalabalık köylerinden biridir. (1985 nüfusu 516'dır).

9 Hüdavendigâr Sancağı'na ait 80 no'lu tahrir defterine göre.

10 1985 Genel Nüfus Sayımı Bilecik Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, s. 4.

11 Böceklik diye, çalışma sahamızda ipekböceğinin yetiştirildiği yerlere denmektedir.

GÖLPAZARI OVASI ve ÇEVRESİNDE YERLEŞMELERİN DAĞILIŞI HARİTASI



Aktaş damları adıyla andan yerleşmenin, 1959 yılında Aktaş Köyü'nden gelen 5 ailenin daimi yerleşmeye dönüştürdüğü Beşevler'e Vezirhan-Gölpaazarı asfaltı boyunca uzanan bir yolboyu yerleşmesi gözü ile bakdabilir.

Gölpaazarı Ovası'nın 10 km. doğusunda Kızdçay vadisindeki Dereli Köyü'nden yaz aylarında tarım işlerini yürütmek ve hayvancılık yap-

mak üzere ovaya gelen ailelerin periyodik bir yerleşme gösterdikleri 15 haneli Dereli Damları'nda kış aylarında sadece iki sürü sahibi kalmaktadır.

Gölpazarı Ovası, bünyesindeki 5 daimi yerleşme merkezinde 7200 nüfusu barındıran bir coğrafi ünedir. Km^2 ye 220 kişilik bir aritmetik yoğunluğun görüldüğü ve bu yoğunluk değerinin Gölpazarı ilçesi için ortalama 25 olduğu göz önüne alınır, ovanın barındırdığı nüfus yönünden önemi daha iyi anlaşılır. Bir başka ifade ile ova, ilçe toplam nüfusunun % 32 sinin hayatını sürdürdüğü bir alan olarak karşımıza çıkar. Aynı oran 1935'de % 20 civarındaydı ki, Gölpazarı kasabasının fonksiyonlarındaki gelişmeler ile tarımdaki ilerlemeler ve bataklık alanların kurulması ova nüfusunun payını artırmıştır (Harita: 6).

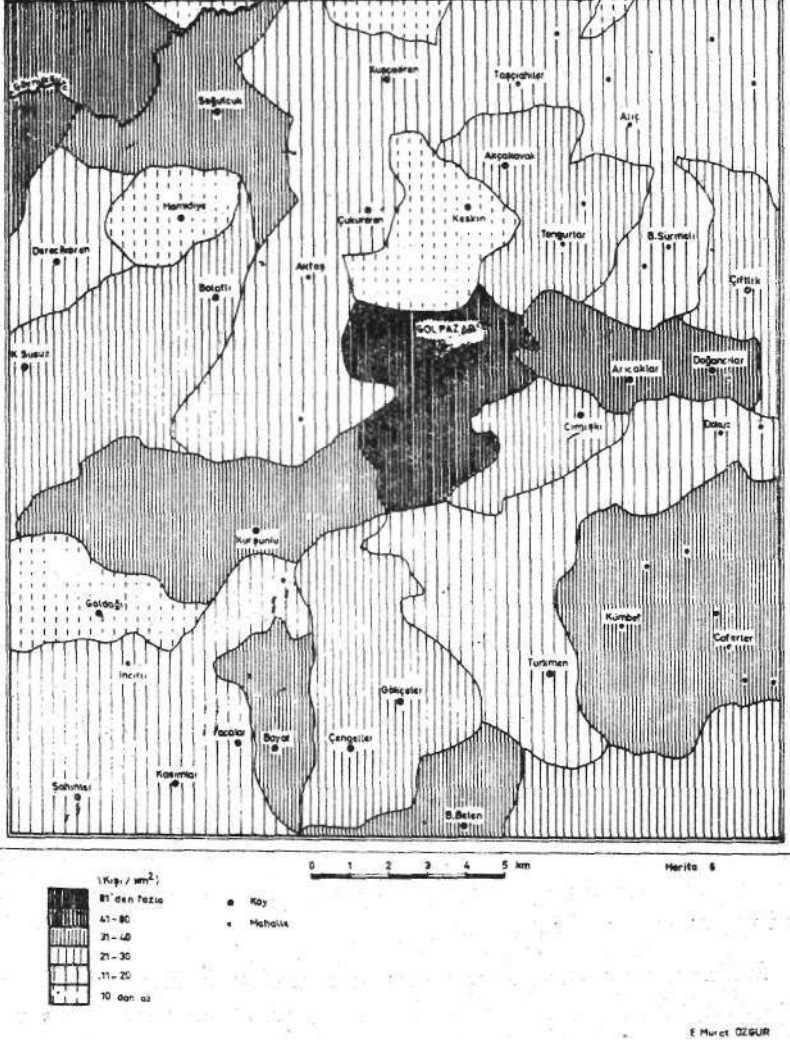
Yerleşme ve nüfus özelliklerinin yanında ovayı ekonomik faaliyetler ve potansiyeller açısından da değerlendirmek gerekir. Ovada en önemli faaliyet hiç şüphesiz tarımdır. Ova toplam yüzölçümünün yaklaşık % 35'inde sulu tarım yapılmaktadır, ve bu tarım türü esas gelir kaynağını oluşturmaktadır (Harita: 4).

1942'den sonra Eskişehir şeker fabrikası için üretimine başlanan ve 1953'te kurulan Adapazarı fabrikasıyla ekim alanlarını genişleten şekerpancarı ile meyve ve sebze en fazla gelir sağlayan ürünlerdir.. Yıllara göre ekim alanı bir miktar değişen şekerpancarı 5000 dekarlık bir alana yayılır ve suya olan ihtiyacı nedeniyle, Akçay ile ovanın doğu yarısında , yoğunlaşan artezyenler çevresinde toplanmıştır. Yıllık ortalama yağış miktarının 500 mm. kadar olduğu Gölpazarı'nda bu miktarın aylara dağılışı ve sıcaklığın yaz aylarındaki yüksekliği ovada sulamayı zorunlu kdar. Zira yaz aylarında yıllık yağışın ancak % 11'i düşmektedir. Sıcaklığın arttığı ve yağışın azaldığı Temmuz, Ağustos aylarında kuraklık kendini hissettirir (Grafik: 1, 2).

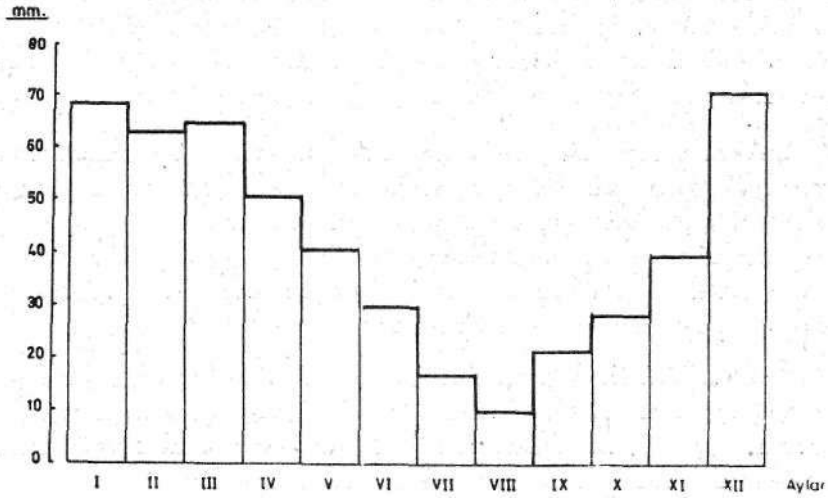
Sulamanın yanısıra, şekerpancarının aradığı kumlu, az killi, aynı zamanda alt katları gevşek toprakların, bilhassa ovanın doğu kesiminde bulunması ürün dağılışı ve birim alandan alınan verim miktarlarını da etkilemektedir. Ova batısındaki Kurşunlu Köyü'nde arazinin killi olması nedeniyle pancarın az ekilisinin ve verimin dekara 2.5 ton gibi düşük bir değer göstermesi bu konuda iyi bir örnek teşkil eder. Gölpazarı Ovası'nda her yıl ortalama 20-22 bin ton pancar üretilmektedir¹².

12 Bu değer, Gölpazarı Pancar Şefliğinden alınan köylere ait üretim miktarlarının ortalamasıdır.

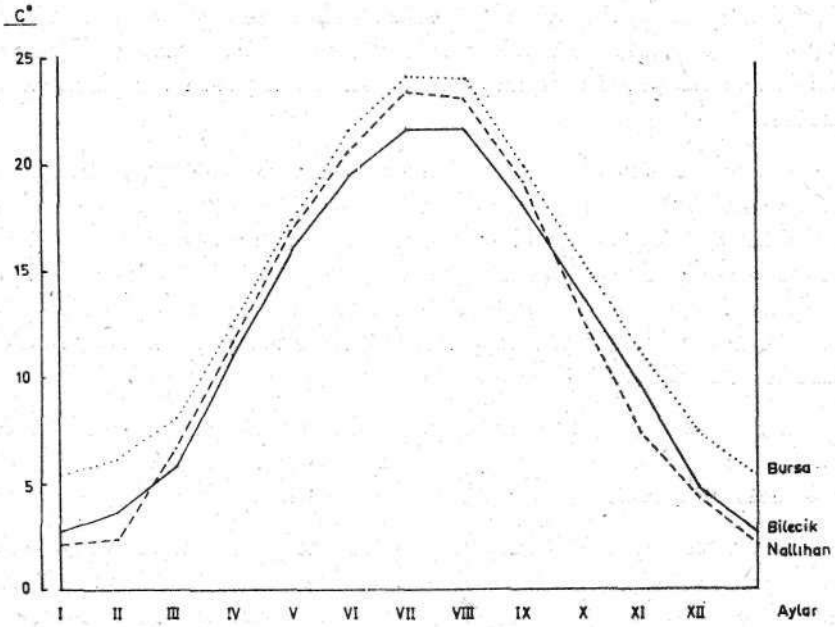
GÖLPAZARI OVASI ve ÇEVRESİNİN NÜFUS YOĞUNLUĞU HARİTASI 11151



Tahılın ovada en geniş alana yayılması, münavebeye girmesi, kıraç alanlarda, özellikle ovanın yamaçlarında da yetişebilmesi, hayvancılık faaliyetine destek olması ve halkın temel gıda maddesini oluşturması ile ilgilidir. 13 bin dekar alanda yürütülen tahıl tarımından yılda ortalama 1400 ton buğday, 1350 ton arpa elde edilmektedir. Daha çok Eylül başında kurulan Gölpazarı panayırında veya kışın tüccara satılan tahıl ken-



Grafik 1. Gölpaazarı Meteoroloji İstasyonunda Yağışın Aylara Dağılışı (1956 -1974)



Grafik 2. Bursa, Bilecik ve Nallıhan'da Ortalama Sıcaklık Değerlerinin Aylara Dağılışı.

dini mesken planlarında hissettirir. Ova köylerindeki hemen tüm meskenlerde ortak yönlerden birisi, meskenin içinde veya Beşeyler'de olduğu gibi ayrı olarak bir tahıl ambarının bulunmasıdır. Samanlık ise, her zaman meskenden ayrı, bazen ahır ile bitişik halde inşa edilmiştir.

Dekardan ortalama 1.5—2 ton alınan soğan, ihracat imkânlarının arttığı yıllarda iyi gelir sağlayan, alanı genişleyen, fakat ovanın en istikrarsız ürünüdür. 1980'lere kadar daha fazla ekilen bu ürün, tahıl ve ayçiçeği ile birlikte dağılış göstermekte ve daha çok Arıcaklarhlar tarafından rağbet görmektedir. Üretilen 1000 ton civarındaki soğan, Adapazarı ve istanbul'a sevk edilmektedir.

Özellikle Kurşunlu çiftçisinin ilgi gösterdiği ayçiçeği, ova genelinde 700 tondan biraz fazla üretilmektedir. 1970 yılına göre alanı nisbeten daralmış ayçiçeği son zamanlarda Gölpazarı kasabasındaki yağ imalathanelerinin etkisiyle daha fazla ekilir olmuştur¹³.

Meyvecilik, Çımışkı Köyü'nde başlıca gelir kaynağıdır ve bu faaliyet her geçen gün monokültür tarım haline dönüşmektedir. Köyde ekonomik anlamda ilk meyvelikler 1964'te kurulmaya başlanmışsa da bu işin ticari bir değere sahip olması son 10—15 yıl içinde gerçekleşmiştir. Gölpazarı-Yenipazar yolu kenarındaki bahçelerle birlikte ovadaki 20 bin elma ağacından yılda 3000—3500 ton elma alınmaktadır. Elmanın yanısıra şeftali ve kiraz da meyveler arasında son yıllarda ön plana çıkan ürünlerdir.

Sebzelikler köylere yakın alanlarda, hatta meyve bahçeleriyle beraber, sadece sahiplerinin ihtiyaçlarına cevap veren bağlar yamaçlarda toplanmıştır. Gölpazarı Ovası güneyindeki Türkmen, Kümbet, Üzümlü köyleri çevrelerinde bağ alanları daha geniş yer tutar. Ovada nadas olmayı hemen hemen kalmamış gibidir. Eski göl yerindeki drenaj yetersizliği ve yüksek alkalilik, tuzluluk gösteren alanlardan mera olarak faydalanılmaktadır (Harita: 4).

Dutluklar, Gölpazarı kasabası ile Çımışkı Köyü çevresinde daha fazladır. Zaten bu iki merkez, yaklaşık 3000 kg. ipek kozası üretimiyle ova ipekböcekçiliğinde % 80'lik bir paya sahiptir.

Geçmişte ovada üretilmiş olup da bu gün göremediğimiz veya kaybolmaya yüz tutmuş ürünler de vardır. Evvelce göl kenarında yetiştirilen çeltik, gölün kurutulması ile ortadan kalkmıştır. Balkanlardan gelen

13 1987 itibarıyla kasabada 7 yağ imalathanesi vardır.

göçmenlerin ovaya soktuğu tütün tutunamamıştır. Cuinet'nin ekildiğinden söz ettiği haşhaş devletin bu ürüne uyguladığı politika ve gölün kurutulmasına bağlı olarak, sıtma hastalığının sona ermesiyle ovayı terk etmiştir¹⁴. Kavun ve karpuz türü ürünler hemen hiç ekilmez durumdadır.

Gölpazarı Ovası'nda büyükbaş hayvancılık, mera ve ahır hayvancılığı şeklinde yürütülür. Ahırlarda eti ve sütü için hayvan besleme, Gölpazarı, Kurşunlu ve Beşevler'de önem kazanır. Bunun yanısıra çevredeki doğal bitki örtüsü ve çeşitli tarım faaliyetleri küçükbaş hayvancılığın ova ve çevresinde yürütülmesine imkân tanımıştır. Ova genelinde çoğunluğu koyun olmak üzere 4200 civarında küçükbaş, 2000 kadar da sığır cinsi hayvan bulunmaktadır (Tablo: 1). Ovanın kuzeyi ve güneyine gidildikçe küçükbaş hayvan sayısının plato ve dağlık alanlara doğru arttığı gözlenmektedir. Ovadaki hayvancılık, tarımdan sonra gelmekte ve onu çoğu yerde desteklemek gayesi ile yapılmaktadır.

Tablo 1 Gölpazarı Ovasındaki Yerleşmelerde Hayvan Varlığı.

Yerleşmenin Adı	Sığır	Koyun	Keçi
AKTAŞ KÖYÜ	120	334	78
Beşevler Mh.	218	254	18
ARICAKLAR KÖYÜ	370	490	161
ÇIMIŞKI KÖYÜ	172	88	2
GÖLPAZARI			
Çay Mahallesi	93	3	
İsmetpaşa Mh.	70	224	431
İstiklâl Mh.	106	40	
Orta Mh.	202	506	925
Reşadive Mh.	360	181	
KURŞUNLU KÖYÜ	330	695	119
TOPLAM	2141	2825	1734

Kaynak: Gölpazarı İlçe Tarım Müdürlüğü istatistikleri. (1984).

Gözlem türündeki bu araştırmanın sonucunda şunları söyleyebiliriz: Gölpazarı Ovasının fiziki tabiatı ile beşeri hayat arasında sıkı ilişkiler bulunmaktadır. Buna göre ovada farklı yerleşme şekil ve tipleri, ekonomik faaliyetler görülmektedir. Elimizde köy bazında istatistiksel veri olmamasına rağmen ekonomik durumlarına göre köyleri tiplendirmek mümkündür. Meselâ, Çımişki Köyü meyveci, Beşevler mahallesi ve Kurşunlu Köyü ayçiçeği tarımı ve ahır hayvancılığı yapan köyler olarak kar-

şımıza çıkar. Arıeaklar ise şekerpancarı, fakat daha çok soğan tarımının ağır bastığı bir köydür. Gölpazarı, idari ve ticari merkezliğinin yanısıra, hâlâ tarla tarımı ve tarım işçiliği ile geçinen bir kasabadır. Kasabanın ekonomik ilişkileri gibi sosyal ilişkileri de bağlı bulunduğu Bilecik ile değil, İstanbul ve Eskişehir, kısmen de Bursa ile dir¹⁵.

Ovanın mevcut durumu, gerek ekonomik, gerekse nüfus potansiyeli bakımından olumlu izlenimler yaratmaktadır. Ancak bu potansiyellerden yeterince yararlanıldığı söylenemez. Sulu tarım alanlarının yarısından yararlanılan ovada, dekardan buğday için ortalama 175 kg. ürün alınmaktadır. Ovadan toplanan sütler işlenmek üzere başka yerlere gönderilmektedir. Oysa ovadan faydalanan köyler dışında ovayı çevreleyen alanlardaki yerleşme merkezlerindeki hayvan varlığı, sahada hayvan ürünlerinin değerlendirilebileceği küçük sanayi tesislerinin kurulabilmesi için uygun hammadde bulunduğunu göstermektedir.

Ayrıca başlı başına bir gelir kaynağı olarak görülmeyen işlerden elde edilen gelirler küçümsenemeyecek ölçülerdedir. Öyle ki, 45 günlük bir devrede (Mayıs ve Haziran ayları içinde) yetiştirilen ipekböceğinin 1 paketinden elde edilen ortalama 35 kg. koza 1987 rakamlarıyla 250 bin TL. gelir sağlayabilmektedir. Bu geliri kazanabilmek için bir çiftçi ailesinin 35 dekarlık bir buğday alanını işlemesi gerekecektir. Ovadaki arı kovanına sahip üreticilerden edinilen bilgiye göre, bir arı kovanından yılda 20—25 kg. bal alınabilmektedir. 10 kovanın sağlayacağı para tutarı yaklaşık 178 dekarlık buğday alanından sağlanabilecek olana eşittir.

Tarım imkanlarının artırılması, hammaddeye bağlı küçük sanayi tesislerinin kurulması ve ovada zaten belirmiş olan tarımsal işbölümünün desteklenerek üreticilerin belirli üretim alanlarında uzmanlaşmalarının sağlanması, Gölpazarı Ovası çevresinden olan nüfus göçünün yavaşlamasını, nüfusun yerinde istihdam edilmesini sağlamada önemli rol oynayabilecek özelliktedir.

15 Bu merkezlerden İstanbul'a günde 3, Eskişehir'e 2, Bursa'ya 1 otobüs seferi düzenlenmektedir.